

U s n e s e n í

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ireny Saralievové a soudců JUDr. Michala Fridricha a JUDr. Ivany Placek v právní věci žalobce: Ing. , nar. , bytem , zast. JUDr. Danielelem Honzíkem, advokátem, se sídlem Londýnská 674/55, Praha 2, proti žalovanému: Česká republika – Státní pozemkový úřad, IČO 01312774, se sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3, zast. JUDr. Adamem Rakovským, advokátem, se sídlem Václavská 316/12, Praha 2, o uzavření smlouvy o převodu pozemku, k odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17.01.2014 č. j. 23C 155/2012-60 ve spojení s doplňujícím usnesením ze dne 21.10.2014 č. j. 23C 155/2012-83

t a k t o :

Rozsudek soudu I. stupně se ve vyhovujících výrocích o věci samé a ve výroku o náhradě nákladů řízení zrušuje a v tomto rozsahu se mu věc vrací k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í

Napadeným rozsudkem soud I. stupně nahradil projev vůle žalovaného, ohledně uzavření ve výroku rozsudku specifikované smlouvy o převodu části pozemku parc. č. 1920/26 (o původní výměře 14.898 m²), označené v geometrickém oddělovacím plánu č. 2892-186/2013 ze dne 04.12.2013 (součást rozsudku) jako pozemek parc. č. 1920/465 o nové výměře 13.935 m², zapsané na LV č. 10002 vedeném Katastrálním úřadem pro hlavní město Prahu, Katastrální pracoviště Praha na nárok žalobce podle § 11a zák. č. 229/91 Sb. (zákon o půdě). Současně zastavil řízení o nahrazení projevu vůle žalovaného ohledně převodu pozemků p. č. 1870, 1879/79 a 1529/8, 1788 v k. ú. Uhřetěves, p. č. 1769 a 1805 v k. ú. Hostivař, p. č. 680/1 a 680/30 v k. ú. Dolní Měcholupy, p. č. 4243/1 v k. ú. Strašnice a p. č. 626/1 v k. ú. Malešice a rozhodl, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů řízení.

Soud I. stupně konstatoval, že podanou žalobou uplatnil žalobce (původně společně s nar., nar. Ing. nar. a nar.)

1) nárok na uzavření předmětné smlouvy (v konečném znění uvedeném ve výroku rozsudku). Žalobu odůvodnil tím, že je přímým restituentem - oprávněnou osobou ve smyslu z. č. 229/1991Sb na základě rozhodnutí MZ - Pozemkového úřadu Praha, č. j. ze dne 04.09.2009, které nabylo právní moci dne 18.09.2009 (žalobcův nárok v této věci byl znalcem oceněn částkou 24.113.250 Kč), č. j. ze dne 05.10.2009, které nabylo právní moci dne 09.10.2009 (žalobcův nárok v této věci byl znalcem oceněn částkou 26.680.256 Kč), č. j. ze dne 24.11.2009, které nabylo právní moci dne 01.12.2009 (žalobcův nárok v této věci byl znalcem oceněn částkou 3.712.137,35 Kč). Všechny pozemky byly státem odňaty právnímu předchůdci restituentů a zastavěny Sídlištěm II. Dvouletky-Sídliště Solidarita. Z tohoto důvodu pozemkový úřad nemohl přistoupit k naturální restituci zabavených pozemků a rozhodl, že za takto odejmuté pozemky náleží žalobcům náhrada podle § 11 odst. 2 z. č. 229/1991Sb. o půdě. Žalobce dále tvrdil, že mu žalovaný brání uspokojit jeho nároky účastí ve veřejných nabídkách, třebaže pozemky takto nabízené nemohou uspokojit jeho nárok na náhradní pozemky v hodnotě ve správním řízení stanovené. Uvedl, že hodnota jeho dosud neuspokojeného nároku činí ke dni 23.07.2013 částku 8.913.703,87 Kč, nejméně však 3.100.000 Kč, protože zbylé nároky byly uspokojeny nepravomocnými rozhodnutími Obvodního soudu pro Prahu 5 a Obvodního soudu pro Prahu 6. Žalobce podal v souladu s aktuální judikaturou žalobu na vydání pozemků náhradních, které vyhovují náležitostem stanoveným zákonem o půdě, a neexistuje překážka, jež by jejich převodu do vlastnictví žalobce bránila. Ostatní původní žalobci vzali žalobu zpět s odkazem na smlouvu uzavřenou mezi žalobci dne 16.12.2010, kterou všichni oprávnění sdružili své nároky a pověřili žalobce, aby svým jménem převzal do svého vlastnictví náhradní pozemky. Žalobce vzal zčásti žalobu ohledně výše specifikovaným pozemkům zpět, proto soud I. stupně v tomto rozsahu podle § 96 odst. 1 a 2 o. s. ř. řízení se souhlasem žalovaného zastavil.

Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby s odkazem na aktuální znění § 11a z. č. 229/1991 Sb., stanovící závazný postup při převodu náhradního pozemku ve vlastnictví státu oprávněným osobám účastí ve veřejných nabídkách žalovaného. Zároveň žalovaný potvrdil restituční nárok žalobce i skutečnost, že žalobci zabraňuje účastí ve veřejných nabídkách, protože podal žalobu v této věci.

Mezi účastníky nebylo sporu o tom, že žalobce spolu s nar., nar., Ing., nar. a nar. jsou oprávněnými osobami ve smyslu § 4 z. č. 229/1991 Sb. a že na základě smlouvy o sdružení ze

dne 16.12.2005 byly dohodou všech oprávněných nároky těchto oprávněných osob sloučeny ve prospěch žalobce, který je nadále oprávněn převzít náhradní pozemky do svého výlučného vlastnictví (navíc prokázáno pravomocným rozsudkem zdejšího soudu ze dne 01.11.2012, č. j. 23C 182/2010- 290, rozhodnutími MZ-Pozemkového úřadu Praha č. j. ... ze dne 04.09.2009, č. j. ... ze dne 05.10.2009 a č. j. ... ze dne 24.11.2009 a dohodou o sdružení nároků ze dne 16.12.2012). Účastníci se dále shodli v tom, že dosud neuspokojený nárok žalobce má ke dni rozhodnutí soudu znalcem stanovenou hodnotu ve výši uvedené žalobcem (navíc prokázáno oceněním nevydaných pozemků 08.06.2011 a odbornou expertízou č. 308-2/2011 dle rozsudku téhož soudu 23C 182/2010-290). Mezi účastníky nebylo též sporu o tom, že pozemek p. č. 1920/26 o původní výměře 14.898 m² (jeho část označená v geometrickém oddělovacím plánu č. 2892-186/2013 ze dne 04.12.2013 jako pozemek parc. č. 1920/465 o nové výměře 13.935 m²) je ve vlastnictví České republiky, že jeho správa je svěřena žalovanému (navíc prokázáno informacemi z katastru nemovitostí ze dne 05.12.2013) a že má hodnotu 1.393.500 Kč (viz též znalecký posudek vypracovaný znalcem z oboru ekonomika, ceny a odhady Ing. Václavem Pelcem ze dne 14.12.2013 a geometrický oddělovací plán č. 2892-186/2013 ze dne 04.12.2013 potvrzený Katastrálním úřadem pro hl. m. Prahu, KP Praha dne 21.01.2014). Dále se účastníci shodli v tom, že uvedený pozemek je prost jakýchkoli církevních nároků.

Soud I. stupně dospěl s poukazem na shodné závěry v řízení vedeném pod sp. zn. 23C 182/2010 (z něhož bylo projednání této věci vyloučeno k samostatnému projednání), že žalobce je ve smyslu § 4 odst. 2 z. č. 229/1991 Sb. oprávněnou osobou a jeho restituční nárok nebyl uspokojen rozhodnutím pozemkového úřadu o vrácení žádaných odňatých pozemků (viz shora popsaná rozhodnutí MZ - Pozemkového úřadu Praha), jejichž ocenění bylo stanoveno s přihlédnutím k tomu, že byly v době odnětí určeny k zástavbě (odborná expertiza vypracovaná znalcem Ing. Vladimírem Váchou dne 09.05.2011). Restituční nároky byly oprávněnými osobami uplatněny u pozemkového úřadu dne 16.04.1992, který o nich rozhodl ve všech případech ve druhé polovině roku 2009. Nárok žalobce nebyl uspokojen dohodou mezi účastníky, proto dne 04.06.2010 podal žalobce tuto žalobu. S ohledem na tuto žalobu neumožňuje žalovaný žalobci zúčastnit se veřejných nabídek (vyjádření žalovaného), aniž by měl pro takový postup zákonné odůvodnění. Žalovaný netvrdil ani neprokazoval, že by ve veřejných nabídkách nabízel náhradní pozemky, které by žalobcův nárok mohly uspokojit, nebo že žalobcem označené pozemky jsou takto nabízeny. Ocenění pozemku náhradního bylo provedeno formou znaleckého posudku, jehož obsah byl mezi účastníky nesporný a nebyla tvrzena ani prokázána práva třetích osob k tomuto pozemku, zejména ve smyslu § 17 odst. 1, z. č. 229/1991Sb. a § 29 z. č. 229/1991 Sb. Pozemek nebyl zařazen do

seznamu veřejných nabídek. Soud I. stupně dovodil, že na daný případ lze aplikovat postup, jehož přípustnost vyplývá z judikatury, např. z rozhodnutí NS ČR sp. zn. 28Cdo 855/2010 a nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 495/02. Žalobce svůj (restituční) nárok uplatnil v roce 1992 a rozhodnutí ve správním řízení bylo vydáno až v roce 2009, pozemky žalobci vydány nebyly a bylo rozhodnuto, že mu přísluší náhrada. Žalovaný ve veřejných nabídkách do seznamu nezařadil pozemky, které by umožnily uspokojit žalobcův nárok a poté, co žalobce podal žalobu v této věci, dokonce žalobci účast ve veřejných nabídkách neumožňoval. Soud I. stupně uzavřel, že žalobci se bez jeho zavinění nepodařilo získat náhradní pozemky ve výši náhrady přiznané mu ve správním řízení, způsobem předvídaným § 11a z. č. 229/1991 Sb. a že žalovaný tím, že do veřejných nabídek nezařadil pozemky pro velikost žalobcova nároku vhodné a následně dokonce žalobci účast ve veřejných nabídkách zneprístupnil, způsobil, že ani po 20 letech od žádosti o restituci není žalobcův nárok uspokojen. Takové jednání žalovaného lze hodnotit ve smyslu zmíněných rozhodnutí jako libovůli tohoto subjektu a lze proto připustit možnost domoci se uspokojení oprávněného nároku žalobou na nahrazení projevu vůle žalovaného. Pozemek žalobcem označený soud I. stupně shledal vhodným pro poskytnutí náhrady, proto jeho žalobě v plném rozsahu vyhověl. O nákladech řízení rozhodl za použití § 142 odst. 1 o. s. ř. v situaci, kdy procesně úspěšný žalobce žádné náklady „neúčtoval“.

Proti vyhovujícím výrokům rozsudku spolu s výrokem o náhradě nákladů řízení podal žalovaný včasné odvolání a soudu I. stupně vytkl nesprávná skutková zjištění a nesprávné právní posouzení věci. Nesouhlasil se závěrem o liknavém či svévolném přístupu k uspokojování žalobcových restitučních nároků ze své strany či ze strany svého právního předchůdce Pozemkového fondu ČR. Namítl, že v tomto směru žalobce nic netvrdil ani nedoložil a uvedená skutečnost je dovozována pouze z údajné nedostatečnosti veřejných nabídek, délky restitučního řízení a toho, že v době řízení nebylo žalobci umožněno se veřejných nabídek účastnit. Zdůraznil, že restituční nároky žalobce ve vztahu k žalovanému (jeho předchůdci) vznikly až koncem roku 2009 po rozhodnutí pozemkového úřadu a žalobce se domáhá jeho uspokojení soudně v krátkém časovém intervalu. Žalobce se nepřihlásil do žádné veřejné nabídky a neposkytl tak žalovanému součinnost k uspokojení jeho restitučního nároku způsobem zákonem předvídaným. Žalovaný má za to, že do veřejných nabídek je zařazováno dostatečné množství pozemků v celé republice a zdůraznil, že oprávněná osoba nemá podle současné právní úpravy nárok na náhradní pozemky v téže obci, v níž se nacházely pozemky nevydané. Není též relevantní, že žalobce disponuje vysokým restitučním nárokem, neboť se může veřejných nabídek účastnit opakovaně. Převedení předmětného pozemku do vlastnictví žalobce rozhodnutím soudu je v daném případě v rozporu s nálezem ÚS sp. zn. 495/02, který mimo jiné zdůrazňuje též stejný přístup k oprávněným

osobám. Odvolatel navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil a žalobu zamítl. V obsáhlém doplnění odvolání žalovaný dále oproti svému postoji v průběhu řízení před soudem I. stupně zpochybnil samotnou existenci nároku žalobce na vydání náhradního pozemku. Namítl, že žalobci a ostatním oprávněným osobám, od nichž odvozuje žalobou uplatněný nárok, nesvědčí restituční nárok v takovém rozsahu, jak se podává z rozhodnutí pozemkového úřadu, neboť jejich právní předchůdci nebyli k původním vlastníkům pozemků tzv. Bečvářova velkostatku v příbuzenském vztahu, ale byli pouze závětními dědici dvou z nich. Rozhodnutí pozemkového úřadu, významná pro toto řízení, již nelze pro uplynutí zákonem stanovených lhůt zvrátit. Nároky na náhradní pozemky nicméně nevyplynají z jejich výroků, ale jsou konstruovány jen v rámci z odůvodnění a žalobce proto musí jejich existenci na podkladě zákona prokázat. Soud I. stupně se dále nezabýval povahou dohody o sdružení nároků, uzavřené mezi žalobcem a I.

... která je podle názoru žalovaného zastřenou smlouvou o postoupení pohledávek s účelem obejít účinků § 13 odst. 6 zák. č. 229/91 Sb. (tzv. restituční tečky). Žalovaný na základě těchto svých námitek dovozuje, že žalobce svůj restituční nárok již „přečerpal“ o 16.731.915,08 Kč. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil a žalobu zamítl.

Žalobce navrhl potvrzení napadeného rozsudku. Zdůraznil, že řízení bylo koncentrováno a účastníci učinili významné skutečnosti nespornými. Předmětný restituční nárok je opřený o pravomocná správní rozhodnutí a není důvod se věcně zabývat jeho oprávněností. Liknavost žalovaného v jeho uspokojení se podává z dopisu ředitele Pozemkového fondu v dopise ze dne 26.05.2011, v němž uznává porušení povinnosti státu (PFČR), vyplývajících ze zákona č. 229/91 Sb. Ve smyslu pravomocných správních rozhodnutí svědčil žalobci restituční nárok ve výši 84.036.387,55 Kč a ten byl podle znaleckých posudků, které si nechal žalobce zpracovat, vyčerpan jen do částky 38.736.887 Kč.

Z obsahu odvolání vyplývá uplatnění odvolacích důvodů ve smyslu § 205 odst. 2 písm. d), e) a g) o. s. ř. Odvolací soud proto z jeho podnětu přezkoumal napadené výroky rozsudku a řízení, které mu předcházelo, v rozsahu, daném § 212 a § 212a o. s. ř. a odvolání shledal opodstatněným.

Soud I. stupně rozhodoval při nespornosti shora popsaných skutkových okolností, včetně dosud nevypořádané výše restitučního nároku žalobce (viz vyjádření žalovaného ze dne 30.08.2013, kde uvádí, že aktuální výše restitučního nároku žalobce činí 8.913.703,87 Kč). Za této procesní situace nebyl důvod vést dokazování ohledně výše žalobcova restitučního nároku. Odvolatel však soudu I. stupně opodstatněně vytýká, že ponechal stranou právní posouzení dohody oprávněných osob o sdružení nároků z 16.12.2005, kterou v rozsudku jako právní základ části nároku žalobce zmiňuje. Okolnost, že

žalovaný nezpochybnil uzavření této dohody, nezabývá soud povinností posoudit její povahu a platnost z pohledu aktivní legitimace žalobce k celému uplatněnému nároku, řízení o němž bylo vyloučeno z původního řízení, vedeného pod sp. zn. 23C 182/2010. V tomto řízení žalobci uvedenou dohodu předložili, ani v jeho rámci se však soud I. stupně její právní povahou blíže nezabýval (kromě úvah žalovaného přichází v úvahu její posouzení jako smlouvy příkazní). V řízení před soudem I. stupně spornou otázku, zda lze žalobci přiznat právo domáhat se uzavření smlouvy o převodu konkrétního náhradního pozemku mimo rámec postupu podle § 11a zák. č. 229/91 Sb. (zák. o půdě) v účinném znění vyřešil soud I. stupně v intencích jím zmíněné judikatury (srov. též zejména rozhodnutí NS ČR sp. zn. 31Cdo 3767/2009, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 62/10) dovozující, že důvodnost žaloby o uzavření takové smlouvy není třeba při liknavém postupu příslušného státního orgánu vázat na podmínku předchozího zahrnutí náhradního pozemku do veřejné nabídky. Liknavost postupu žalovaného (jeho příslušného orgánu) lze pak spatřovat i v tom, že nenabízí ve veřejné nabídce pozemky v takových kvalitativních a kvantitativních parametrech, aby byly způsobilé v co nejkratší době restituční nároky uspokojit a tím se dostal do prodlení (§ 563 zák. č. 40/64 Sb.) s plněním svého závazku, jehož existence byla potvrzena rozhodnutím orgánu veřejné moci (pozemkového úřadu). Je obecně známo, že způsob nakládání žalovaného (dříve prostřednictvím Pozemkového fondu) s pozemky je dlouhodobě neuspokojivý, že žalovaný upřednostňuje převody vlastnického práva k pozemkům na jiné osoby a v rozporu se soudní judikaturou adekvátně neřeší restituční nároky. V daném případě nelze odhlédnout od skutečnosti, že žalobce a ostatní shora uvedené oprávněné osoby uplatnily své v souhrnu značně rozsáhlé restituční nároky podle zákona o půdě před více než 20 lety a že teprve po 17 letech (v roce 2009) žalovaný (prostřednictvím pozemkového úřadu) o jejich nároku rozhodl, aniž však z tohoto rozhodnutí vyplynula faktická reparace jejich majetkové křivdy, neboť se domohli pouze nároku na vydání náhradních pozemků. Žalovaný (tehdy Pozemkový fond ČR) v průběhu řízení, vedeného (před vyloučením této věci k samostatnému projednání) pod sp. zn. 23C 182/2010 sám uznal, že vypořádání nároků žalobců trvá již 17 let a že je vzhledem k jeho výši v dohledné době ve veřejných nabídkách dle § 11a (zák. o půdě) vysoce problematické a takřka nerealizovatelné, neboť žalovaný nemá dostatek náhradních pozemků na území hlavního města Prahy a oprávněné osoby se tímto způsobem v dohledné době uspokojení svých restitučních nároků nedočkají (viz vyjádření žalovaného ze dne 01.07.2011 a ze dne 30.01.2012). Je tedy zřejmé, že zvolený způsob poskytování náhradních pozemků na restituční nárok prostřednictvím soupeření zájemců v rámci veřejných nabídek, stanovený § 11a zákona č. 229/91 Sb., je nejméně v regionu hlavního města Prahy převážně nefunkční, mýjí se s účelem restitučního zákona a ve svém důsledku vede k mnohaletému trvání neuspokojených restitučních nároků. Za dané situace

lze žalobci přiznat v důsledku liknavého postupu žalovaného při vytváření podmínek pro řádné uspokojení jeho restitučního nároku právo domáhat se převodu konkrétního pozemku jako pozemku náhradního, i když nebyl zařazen do veřejné nabídky a vyhovění žalobě neporušuje ani rovný přístup k osobám, oprávněným k vydání náhradních pozemků ze zákona o půdě (neboť i ty se za shodných podmínek mohou domáhat svého práva soudní cestou).

Žalovaný však v rámci odvolacího řízení významně zpochybnil výši žalobcova restitučního nároku a jeho aktuální existenci s ohledem na skutečnosti shora uvedené a podrobně popsané v doplnění jeho odvolání. Jeho odvolací argumentace je zčásti založena na uplatnění nových skutečností, zejména tvrzení, že restituční nárok žalobci a ostatním oprávněným osobám v důsledku jejich vztahu k původním vlastníkům nesvědčí v rozsahu, v jakém se podává z rozhodnutí pozemkových úřadů shora citovaných. K novým skutečnostem a důkazům, uváděným v rámci odvolání po koncentraci řízení ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. se zásadně nepřihlíží, tento procesní postup je však podmíněn předchozím poučením účastníků o tomto následku včasného neuplatnění tvrzení a důkazů. Soud I. stupně však v řízení odvolatele (žádného z účastníků) podle obsahu protokolu z jednání ze dne 16.01.2014 a ze dne 01.11.2012 ve věci vedené pod sp. zn. 23C 182/2010 (před vyloučením této věci k samostatnému projednání) nepoučil o důsledcích o důsledcích koncentrace řízení podle § 118b odst. 1 o. s. ř. (k tomu srov. rozhodnutí NS ČR sp. zn. 26Cdo 2168/2011, 29Cdo 604/2012) ani jim před skončením řízení neposkytl poučení podle § 119a o. s. ř. o tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a. (ani) Vzhledem k nedostatku tohoto poučení je ve smyslu § 205a písm. e) o. s. ř. otevřena úplná apelace a nově uplatněné skutkové námitky žalovaného proti existenci restitučního nároku žalobce jsou způsobilým odvolacím důvodem. Žalovanému je přitom nutno přisvědčit, že negativní rozhodnutí pozemkového úřadu o vlastnictví pozemků (v jeho výrokové části) nebrání posouzení rozsahu nároku na vydání náhradní pozemků jinak, než by se podával s ohledem na uváděnou výměru nevydaných pozemků z odůvodnění tohoto rozhodnutí, jestliže bude zjištěno, že vzájemný poměr původního vlastníka a oprávněné osoby ve smyslu § 4 odst. 2 zák. č. 229/91 Sb. takové výměře neodpovídal. Rozhodnutí pozemkového úřadu, včetně jeho odůvodnění, na druhé straně představuje důkaz o nároku žalobce a ostatních oprávněných osob a tvrdí-li žalovaný, že skutečnosti tam uváděné nejsou pravdivé, je na něm, aby toto své tvrzení prokázal. V řízení před soudem I. stupně nebylo v uvedeném směru (pro tehdy zásadně odlišné stanovisko žalovaného) prováděno žádné dokazování. Soud I. stupně se dále, jak shora uvedeno, z pohledu aktivní legitimace žalobce v celé šíři uplatněného nároku nevypořádal s charakterem a platností dohody oprávněných osob ze dne 16.12.2005, kterou

též nebyl v řízení proveden důkaz. Z důvodu nutnosti doplnění dokazování, jehož rozsah přesahuje účel odvolacího řízení (§ 213 odst. 4 o. s. ř.) odvolací soud podle § 219a odst. 2 o. s. ř. napadený rozsudek zrušil a podle § 221a odst. 1 písm. a) o. s. ř. věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení. V dalším řízení je soud I. stupně podle § 226 odst. 1 o. s. ř. vázán právní názorem soudu odvolacího a v novém rozhodnutí rozhodne ve smyslu § 224 odst. 3 o. s. ř. také o nákladech tohoto odvolacího řízení.

Proti tomuto usnesení je za podmínek § 237 o. s. ř. přípustné dovolání, které lze podat ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu I. stupně.

V Praze dne 29. ledna 2015

JUDr. Irena Saralievová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Jana Hradová
